

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, »Narodni dom«, 1. nadstr. — Telefon: šte. 77.

Izhaja vsako soboto.

Inserti se računajo po velikosti in so cene na razpolago v upravi.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

SLS.

V Beogradu se pripravljajo rekonstrukcija vlade. Govori se, da bo tudi Radič sprejet v vlado, kakor se govori, da je možnost podana, da se že v jesenskem zasedanju predstavi narodni skupščini koncentracijska vlada.

V koncentracijski vladi bi bili posebno radi zastopani tudi slovenski klerikali. Za vstop SLS v vlado je predvideno pripravljati pot že na ljubljanskem shodu gospod. dr. Korošec in je svoje radikalom laskave besede nato izpolnil že na mariborskem shodu.

Naj klerikalno časopisje še tako tajni, gotovo je, da se vodilni faktorji SLS resno trudijo, približati se vladi SLS računajoč s tem, da je sporazum med radikali in HSS trajnega pomena in da je zadnji čas, da zapuste svoje opozicijsko stališče. SLS se zaveda, da navzlic svoji dobri organizaciji ne bo mogla več dolgo vzdržati, če bo še naprej nastopala med svojimi volilci le z negativno kritiko in ne bo mogla pokazati na niti en uspeh svoje politike.

SLS je že do nedavnega licitirala z avtonomizmom do federacije in se tudi Radičevim zahtevam po konfederaciji ni upirala. Sedaj je prenehala s licitacijo državopravnih teorij in je celo svoj avtonomistični program ublažila do skrajnosti, samo da se približa radikalom, brez katerih si zaenkrat ni mogoče misliti državnega vodstva.

Za vsako ceno hoče dobiti SLS Slovenijo v svoje roke. Ne rečemo, da SLS nima po svoji moči legitimacije za odločevanje v slovenskih pokrajinah. Kakor je pa to res, pa ni izpustiti iz vida, da nosi klerikalna legitimacija poleg slovenskega načrta, tudi pečat Rima. Ena legitimacija in dvoje interesov. In ravno vsled teh dveh nasprotujočih se interesov, je klerikalna legitimacija do Slovenije izgubila na svoji veljavi.

V naši nacionalni državi nima prostora klerikalizem, diktiran od Rima. Absolutno ni dopustno, da bi uveljavljali politični klerikalizem v kulturi, ter da bi bila vera politikom cerkvene gosposke. Da pa SLS misli resno s političnim klerikalizmom, je dokaz tudi zadnji govor g. dr. Hohnjeca v Mariboru, ki po besedah »Slovenec« izpopolnjuje izjave g. dr. Korošca.

SLS je pripravljena v pogledu na avtonomijo popuščati do skrajnosti, dočim je neizprosna takrat, ko se zahteva od nje, da opusti svoj kulturnoobojni program in izloči vero iz politike.

Sicer se SLS rada ponaša s pravico ljubnosti in toleranco napram pristašem drugih svetovnih naziranj. Seveda pa ni nihče tako naiven, da bi smatral to vprašanje kot odkritosrčno. Vsa dosedanja politična udejstvanja SLS dokazujejo, da je SLS brezobzirna takrat, ko razpolaga z močjo. SLS bi svojo eventualno vladno moč v Sloveniji gotovo izrabila do vseh mogočih podrobnosti in bi se njeni politični nasprotniki niti geniti ne mogli.

Gospod dr. Korošec je v Mariboru vabil pod okrilje SLS vse opozicijske napredne stranke v Sloveniji. »Slovenec« je takoj drugi dan po Koroščevem vabilu ugotovil, da dvomi, če se bo vabilu kdo odzval.

Prav ima »Slovenec«. Nihče se ne bo odzval! Kajti kar tako za kuliso se ne bo nihče postavil klerikalni politiki. Kulise so enkrat nepotrebne in takrat se jih vrže med staro šaro. Napredne stranke v Sloveniji pa ne mislijo na likvidacijo in zato bodo že brez SLS uravnale svojo politično taktiko, ne menč se zato, ali bo to SLS prav, ali ne. Napredne stranke imajo pač druge poglede na narod in državo, kot pa SLS in zato bo tudi njih politično udejstvanje drugo!

Nikar!

Ob prevratu je imela Slovenija najbolj cveteče šolstvo v državi. To prvenstvo so ji priznavali tudi Hrvti in Srbi, ki so došli po silni razmer v stik zlasti z našo srednjo šolo. Pa tudi Slovenci sami smo s ponosom kazali na žarišča naše kulture zlasti v letih, ko se je poslovenilo do takrat utrakvistične in nemške zavode.

Pa prišlo je drugače. V višjem šolskem svetu so pričeli prevladovati predvsem politični spori, ki se izvalili v škodo ugledu šole. Toda ukrepe višjega šolskega sveta so mogli šolniki še ublaževati po svojih združenjih. Proforsko društvo je v marsikaterem slučaju posredovalo, odstranilo marsikatero zapreko in izboljšalo marsikatero napako. To je bilo le toliko časa mogoče, dokler so imeli v šolstvu še tehtno besedo faktorji v Sloveniji.

Absolutno se je pa poslabšalo šolstvo v Sloveniji s trenutkom, ko je Pribečević ukinil poverjenjstvo, razpustil višji šolski svet ter popolnoma centraliziral šolstvo. Od tedaj gre od koraka do koraka slovensko šolstvo vedno bolj navzdol.

Iz ministrstva prosvete so pričeli deževati odloki, ki so včasih pobijali drug drugega baš ne v korist šole in šolstva. Pribečević je uvedel pri istem gradivu 40 minutno učno uro. Nadzornike in ravnatelje je ponižal na položaj navadnih tintnih kulijev, a tudi profesorjem je odvzemale z nepotrebnimi pisarijami obilo prostega časa. Dal je skrupirati šolske zakone, ki jih je težko najti lepe na svetu.

Ni pa zakonov niti predložil skupščinskemu odboru, ko je izdal gotove odločbe iz načrtov v obliki naredb večkrat za pol in več leta vnaprej. V svoji fiksi ideji, da izenači šole, je stopnjeval zmedo do skrajnosti.

Pri tem ni dregal v srbsko šolo, ki kaže v ustroju mnogo nepotrebne formalizma, ki bi ga bilo treba odpraviti. Nasprotno. Mesto, da bi bil poenostavljen poslovanje povsod ter dvignil srbske zavode na moderen nivo, je zapostavljal moderne zavode, uvajajoč v njih uradovanje nebroj nepotrebnih stvari. Namen šole je vendar dvigniti iz obrazca v narodu. Zato je treba odstraniti zapreke, ki dušijo razvoj in preprečujejo napredek.

Šolniki so se oddahnil, ko so nastale izpremembe v ministrstvu prosvete. Pričakovali so, da se bodo v kratkem uravnale razmere, popravile krivice in preprečila nadaljna škoda. Mesto pa, da bi se bile Pribe-

čevičeve odredbe takoj preklicale in se izdale že pred začetkom novega šolskega leta primeren, moderen poslovnik za uradovanje, se uveljavljajo stari načrti. Upeljal se je skrajno nepraktični »Dnevnik«, v katerega mora profesor vpisati vsako uro predavano gradivo. S tem se je ponižalo profesorsvo in ljudskošolske učitelje. Samo tam se je do zdaj zahteval slinji postopek. Pravtako nepraktični so katalogi, v katere se vpisuje vse mogoče in nemogoče po večkrat. Čemu vse to? Ali ne mogoče radi tega, da se kolkor mogoče preprečujejo goljužije?

Dejstvo je, da so se v Srbiji navzlic, ali morda baš radi zamotanega uradovanja sleparije bolj razpasle, kakor v prečankih krajih. Dokaz tena so poročila izaslanikov min. prosvete ob koncu s. l. 1924/1925, izmed katerih so bila nekatera tudi v našem časopisju obelodanjena. Zakaj? Tudi na to vprašanje ne bo težko odgovoriti. Čim bolj zamotan je način poslovanja, tem težje se vzdrži red, tembolj trpi pregled.

Čemu torej vsi ti dnevniki, katalogi i. t. d.? Edini namen in pomen imajo za državno tiskarno, ki zahteva za vse te skrajno nepraktične tiskovine ogromne svote, kajti naročiti se smejo samo pri državni »Stampariji«. Nobena druga tiskarna jih ne sme ponatisniti, ako neče riskirati neverjetnih kazni.

Torej davki v drugačni obliki, neke vrste »solnina«, navzlic čl. 16. ustave. Pa to še ni vse. Prav piše »Narodni Dnevnik« v članku »Golgota šole« (18. 9. t. l.) rekoč: »Prosti čas, ki je vzgojitelju potreben, kakor ribi voda, da se pripravljajo za šolo, da si izpopolnjuje znanje, da se izobrazuje v stroki, da si širi obzorje in se udeležuje v literaturi in umetnosti, v društvenem življenju i. dr., se mu ubija brez potrebe z brezmiselnimi pisarijami. Kdo se naj čudi, ako vzgojitelj ni več na višku znanja, ako prihaja iz srednje šole po krivdi politikov od leta do leta za delo bolj nesposobna polinteligence.«

Mi bi se pristavili. Starost, bolezen in smrt redčijo čimdalje huje vrste izprašanih profesorjev tako, da za nekaterih stroke že danes ni dobiti primerne nadomestila. Na njih mesto slopajo neizprašani suplenti v od leta do leta večjem številu. Ze danes imamo srednje šole tudi v Sloveniji, ki kažejo skoro do polovice učiteljev brez strokovnega izpita. Mladi ljudje, preobčleni z nepotrebnimi pisarijami in še trupolnim šolskim delom, ne najdejo časa, da zadostijo

zakonu. Posledica tega pojava pa je katastrofalno propadanje srednje šole ter nazadovanje izobrazbe in omike.

Nikar! Prenehajte z dosedanjimi metodami. Poenostavite v interesu kulture poslovanje. Dajte nazaj profesorjem svobodo, ki jo uživajo tudi drugod, da jo uporabljajo v boljše svrhe! Vrnite ravnatelje in nadzornike svojemu pravnemu poklicu, da uvedejo red v šoli! Srednja šola se mora izenačiti, toda ne sme se na škodo prosvete. Vzgleduj-

mo se po kulturnejših narodih! Studirajmo njihove naprave ter prenašajmo — oprežno in polagoma — najboljše k nam, da vidimo, ako se bo tudi pri nas obneslo! Vsaka naglica škodi, še bolj pa brezglavost.

Brezglava je bila naša dosedanja prosvetna politika. Neizmerno škoda nam je že napravila. Nova vlada ne sme voziti po starem tiru naprej, ako noče popolnoma udušiti šole. Ze danes tekmujejo le težko z inozemci, kaj še le bo? —

dr. Kramarjevim časopisov, da nekaterim ljudem bleste pred očmi vedno osebni interesi in se vesele tudi takrat, ko bi se morali pravzaprav žalostiti. — Napad proti dr. Beneševim politiki gotovo ni utemeljen. Napadi so se pojavili zato, ker je Českoslovaška tik pred volitvami in bi dr. Beneševim politični nasprotniki radi omajali njegovo veliko zaslobo v narodu. Obenem bi pa radi udarili tudi narodno-socialistično stranko, kateri pripada dr. Beneš. Gotovo pa je, da taki nestvarni, na volilne senzacije meriči napadi ne bodo prav nič zalegli med politično izsolanim českim ljudstvom.

Zedinjene države ameriske praznujejo prihodnje leto 150letnico svoje osvoboditve. Pri tej priliki se bodo vršile v Zedinjenih državah velike svečanosti. Na razstavo je povabljena tudi Jugoslavija.

Organizacije fašistov so se zadnji čas znatno okrepile. Vsi nastopi opozicije niso niti najmanj oslabili Mussolinijeve politike. Z brezobzirnimi odredbami je Mussolini izročil vso administrativno kot politično oblast v roke fašistov. Po službenih podatkih šteje danes fašistična stranka v Italiji 9000 moških udružen z več kot 700.000 organiziranih članov; 599 ženskih udružen z več kot 25.000 članic. Poleg tega razpolagajo fašisti s tridesetimi oboroženimi legijami z 160.000 vojniki in 317 narodnih sindikatov, v katerih je organiziranih 1.800.000 članov. Fašistično železničarsko združenje šteje 80.000 članov in predstavlja po svojih pomembnosti enega izmed najvažnejših činiteljev politične moči fašistov v državi. Fašizem si je s silo osvojil oblast v 6317 občinah, ki naj sedaj uravnavajo svojo politiko v skladu s politiko vlade. Opozicija ni edina. Poedine opozicijske stranke so si pridržale svobodo akcije za jesensko zasedanje parlamenta. Tako je več kot gotovo, da se bodo socialni demokrati, unitarci in katoliška stranka povrnili v parlament. Vendar, če se tudi večina opozicije vrne v parlament, je malo verjetno, da dobi ona politično moč, kot jo je imela pred proglačitvijo abstinence.

Bolgarski begunci. Dvajset bolgarskih kulturnih, strokovnih in znanstvenih organizacij je naslovlilo na zvezo narodov v Zenevi memorandum, kjer je popisana beda bolgarskih beguncev. Bolgarska ima danes 450.000 beguncev, ki so brez sredstev za prehrano. Med begunci divja epidemija in degeneracija. Bolgarija ne more odpomoči biti beguncev, ker se nahaja vsled povojnih razmer v težki krizi. Bolgarski narod ne prosi miloščine, ampak prosi za mednarodno pomoč, katerega naj bi izposlovala zveza narodov.

Madžarski napadi na Malo antanto. Na seji Zveze narodov, komisije za razorožitev, je madžarski general Tancos napadel Malo antanto, da vzdržuje velike vojske in s tem ogroža mir v srednji Evropi. Pripomniti je, da je bil Tancos označen na listi vojnih zločincev radi masakracij, ki jih je zagrešil za časa vpada avstro-ogrške vojske v Mačvo. Na predzren madžarski napad je odgovoril jugoslovanski delegat dr. Laza Marković, ki je v svojem govoru naglasil nedotakljivost trianonskega mirovnega dogovora. Dr. Marković je končno naglasil, da bo kraljevina SHS glasovala za vsak predlog, ki bo vseoval mednarodno sigurnost in razoroževanje.

Finančni škandal v Gdanskem. Zastopnik gdanskega zbora komunist Raubes je škodoval občino za poldrugi milijon forntov. Raubes je na goljufov način izvalil od občine denar, katerega je potem zašpekuliral v svoji trgovini z avtomobili.

Nekulturni boj. Španci in Francozi se bore proti Rifancem v Maroku z argumentom, da hočejo preprečiti barbarski pohod upornežev proti kulturnim in civilizacijskim postojankam v Afriki. Navzlic tem lepim nameram se pa posebno Španci ne poslužujejo ravno kulturnih sredstev v boju z upornimi afriškimi plemenji. Po poročilu »Times« so španske čete porazile neprijatelja v okolici Tatuana. Na povratku v Tanger je bil zmagovitim Špancem prirejen svečan sprejem. Vse ulice so bile okrašene s cvetjem in zastavami. Čete so defilirale pred generalom Prima de Rivera. Vojaki španske tujske legije so nosili s seboj glave, katere so odsekali ubitim neprijateljskim vojakom. Vojakom je bilo zabranjeno nositi te »trofeje« v mesto, vendar se vojaki po večini niso ozirali na prepoved. Vsled tega nekulturnega čina upravičeno izgubljajo boji Špancev v Afriki zadnje simpatije, ki so jih še uživali v evropski javnosti.

Za stanovanjske deložirance.

V Mariboru, dne 23. sept. 1925. Na večerajšnji seji občinskega sveta je klub občinskih svetnikov vložil sledeči predlog:

Mestnemu občinskemu svetu

Mariboru.

Pri stanovanjskem in okrajnem sodišču v Mariboru je postalo do današnjega dne pravomočnih štirideset stanovanjskih odgovorov, pri katerih se imajo do 1. novembra izvršiti v smislu zakona nasilne deložacije. — Ker je bilo do 21. septembra 1925 na stanovanjskem sodišču tudi še nerešenih 36 odgovorov, sledi iz tega, da se bo gorenje število povečalo na 76, in ker odgovori dnevno naraščajo, tudi na večje število.

Od teh jih dobi druga stanovanja komaj dva odstotka, vsi ostali pa ostanejo brez strehe. Kako velika je stanovanjska beda v Mariboru, se vidi iz dejstva, da je pri stanovanjskem sodišču vloženi 1287 prošnji za stanovanja. Vsi ti prosilci so brez stanovanj in je med njimi le okrog 100 takih, ki iščejo boljše stanovanja.

Da se temu nezdržnemu stanju odpomore, predvsem pa, da se preskrbi deložirancem zasilna stanovanja, predlagamo:

I. Mestni občinski svet skleni, izposlovati pri vojaški oblasti, da ista da dravsko vojašnico mestni občini za deložiranje na razpolago. V to serho naj stopi gospod župan v stik z gosp. velikim županom in oba naj osebno posredujeja pri kompetentnih vojaških faktorjih, ako treba pri samem vojnem ministru v Beogradu, oziroma tudi pri ostalih članih vlade.

Po izvršeni uspešni intervenciji naj mestna občina vzpostavi imenovano vojašnico v tako stanje, da bo v njej možno bivati.

II. Mestna občina zahteva od vlade, da prisili lastnika dragonske vojašnice, da popravi poslopje tako, da bo v njem mogoče stanovati.

III. Mestna občina opozori stanovanjsko sodišče v Mariboru na čl. 23 zakona o stanovanjih z dne 15. maja 1925, v smislu katerega se morajo

prisiliti podjetja, da zidajo hiše za svoje nameščenice.

V Mariboru, dne 22. sept. 1925. Klub občinskih svetovalec NSS: (Slede podpisi).

Predlog je utemeljeval obč. svetnik tov. Tumej. Obrazložil je celo stanovanjsko mizerijo, ki vzpričo dejstva, da se ni zida, narašča od dne do dne. Kar se je doslej zamerilo, se ne da rešiti do 1. novembra, ko pričnejo nasilne deložacije, zato je treba storiti, kar je v moči mestne občine, da se do takrat preskrbe vsaj zasilna stanovanja. Iz tega razloga je bil stavljen predlog, ki se mora nujno rešiti. Interpelant je naglašal, da bi ne bilo treba iskati sedaj zasilno streho v kasarnah, če bi stanovanjsko sodišče storilo svojo dolžnost ki mu je v zakonu predpisana. Novi stanovanjski zakon je stopil v veljavo 15. maja. Ta zakon predpisuje, da morajo podjetja najdalje tekem enega leta za svoje uslužbence zidati hiše. Če bi bila oblast storiła svojo dolžnost, bi danes po poteku štirih mesecev že lahko bilo postavljenih toliko hiš, da bi stanovanjski najemniki ne bili v nevarnosti, da se jih s 1. novembrom vrže na cesto. Izgleda pa, da bo oblast s svojo zanikernostjo izigrala tozadevno določbo zakona, kajti kdo ve, kakšen bo hodoči stanovanjski zakon. Zato mora mestna občina vztrajati na tem, da stanovanjsko razsodišče takoj predpiše podjetjem, da prično zidati in jim dati za to najkrajši rok. Župan in veliki župan pa morata osebno izposlovati vojašnice za deložirance, kajti s pismenimi vlogami se pri nas ne pride nikamor.

O predlogu narodnih socialistov se je razvila živahna debata, ki je pričala, kako važen in nujen je bil predlog. Zalibog, da so socialni demokrati tudi pri tej točki hoteli uganjati demagogijo. Obč. svetnik Bahun n. pr. je pri tej priliki imel isti govor — kakor je to dobro poudarjal dr. Jerovšek — kakor pred tremi leti, ko so bili socialni demokrati na krmilu občine. Toda oni niso takrat nič storili za stanovanjske najemnike, pa tudi danes nimajo te volje, kakor je razvidno iz njihovih govorov.

Po končani debati je bilo sklenjeno, da župan skupno z velikim županom takoj intervenira pri vojaški oblasti glede vojašnice, uakar bo sklicana izredna seja občinskega sveta, da razmotriva in sklepa o podrobni izpeljavi predloga.

Strankarko cepljenje na Českoslovaškem. Svoječas smo lahko Českoslovaško zavidali, da je dospela do vzgledne strankarske konsolidacije. Vsako cepljenje velikih Českoslovaških strank je bilo izključeno in če se je že pojavilo, je bilo v kali zadušeno. Zadnji čas pa prihajajo iz Českoslovaške vesti, ki dokazujejo, da tudi tamkaj pretresajo politično življenje resne strankarsko-organizatorne krize. Poleg obnovitve realistične stranke se je izvršil tudi v stranki narodnih demokratov velik preokret. Večja skupina narodnih demokratov je zapustila svojo stranko in se organizirala v novi stranki »narodnega dela«. Nova stranka je izdala proglas, kjer utemeljujejo disidenti narodno demokratske stranke, zakaj da so izstopili iz stranke. Disidenti obsojajo v proglasu dosedanja vladna koalicijska, kateri ni bilo na nitemur drugem, kakor da uteši svoje želje po absolutni vladateljnosti. Vladna koalicijska je napravila iz poslanecv glasovalne stroje. Narodni interesi so se zapostavljali strankarskim interesom. Nova stranka dela hoče biti stranka narodne organizacije in javnega mnenja. Nacionalizem ne sme biti agresiven, ampak mora med vsemi onimi, ki hočejo delati, ustvariti znojljivo atmosfero. Proglas stranke dela so podpisali dramatik Karel Capek, profesor Kolab, oba brata Stransky, šef urednik »Lidovih Novin« Šramek, docent Verunec, bivši

minister Prohaska, urednik Verontka in Cisarž. — Novi stranki se je priključil tudi senator dr. Herben. — Velika strankarska razceplostnost se je pojavila tudi na Slovaškem, kjer se bo pri prihodnjih volitvah borilo 13 strank (9 českoslovaških in 4 nemške in madžarske) za 61 mandatov.

Napadi na dr. Beneša. Organ ministrskega predsednika Švehle »Venkov« je napadel zunanjo politiko dr. Beneša. »Venkov« pravi, da Českoslovaška in Poljska ne bodeja povabljeni na konferenco ministrov zunanjih zadev. Na konferenci se bo reševalo vprašanje garancijskega pakta z ozirom na zapadne meje. Da Českoslovaška ni vablje. na na konferenco, je neuspeh dr. Beneša. Českoslovaška se mora približati Rusiji in opustiti svoje ozke zveze s Francijo. »Venkov« se je pridružil tudi časopisje narodnih demokratov. Na napade odgovarja glasilo českoslovaških narodnih socialistov »Česke Slovo«, ki pravi, da je mogoče, da bo dolgotrajna borba za sigurnost izstočnih mej izpadla nepovoljno za Českoslovaško. Če se bo pa to zgodilo — kar pa še ni gotovo — je neuspeh republike, ne pa dr. Beneša, katerega velike zmožnosti priznava cel svet. »Česke Slovo« pravi, da ni nihče proti zvezi z Rusijo, zato pa še ni potrebno, da bi republika pretrgala zveze s Francosko, kakor predlaga »Venkov«. Koncem ugotavlja »Česke Slovo«, ozirajoč se na kampanjo

Karol Pulpan.

(K štiridesetletnici njegovega rojstva.)

Socialismus stavime najvišje!
V pondeljek je minilo 40 let od onega dne, ko se je v dunajski porodnišnici rodil eden najlepših apostolov socializma, eden največjih prijateljev delavstva, zlasti proletarske mladine. Karol Pulpan. Te dni proslavlja vsa češka narodno-socialistična stranka obletnico rojstva enega svojih najboljših sinov, zlasti pa se ga spominja mladina, ki ji je Pulpan kot idealen in požrtvovalen voditelj in učitelj posvetil vse svoje trpljenje polno trpljenja.

Pulpan se je rodil kot nezakonski otrok proletarske, češke služkinje pri bogati nemški družini. Oče mu je bil morda buržuj, ohol Nemeč, ki je zlorabil neizkušeno revne deklice, jo očeštil ter se ni dalje brigal za usodo svoje žrtve kakor tudi za otroka ne. Pulpan ni nikdar zvedel imena svojega očeta. Niti matere ni poznal, saj ga je zapustila takoj po rojstvu, kakor kukavica, ko vložil jajce v tuje gnezdo. Brez radosti, brez ljubezni je potekalo njegovo detinstvo. Živel je usodo sirote, za katero mora skrbeti občina in ki je vsakomur v nadlego in spodtiko. Dunajska porodnišnica, mračna, neprijazna zgradba je bila njegova prva ječa, kakor da je obsojen delati pokoro za greh svojih tovarišev. Ribitno, rojstna vas njegove matere je bila druga postaja trnjeve poti njegovega življenja. Pri dedu invalidu, ki ga je pretepal, je razmišljale o svoji trpkosti usodi povžil marsikatero skrajno trdga črnega kruha, ki jo je omočil s svojimi solzami. Prvega dobrega prijatelja je dobil v svojem učitelju, ki je odkril v Pulpanu velik talent in bogato plemenito dušo. A dedek invalid ni dovolil, da bi njegov vnuk nadaljeval svojo izobrazbo na gimnaziju. Hotel je imeti za pomoč: ded je vrtil lajno na proščenjih, sejmih in križpotjih, vnuk je pa pobiral s klobukom milodare.

V dno duše se je zastudilo Pulpanu to ponižujoče, človeka nevredno življenje. V njegovem mladem srcu se je začel vzbujati odpor proti vsej okolici, ki ga je obdajala in ponos, ki ga čuti proletarec udi in morda še najbolj takrat, kadar je najbolj zapostavljen, mu ni dovolil ostati v tem miljeju. V temni noči je zapustil Ribitne in odšel v svet iskati cilja svojemu življenju. V neki gorski vasi se je pri bogatem kmetu udinjal za pastirja. Imel je vsaj dosti kruha in vžival je svobodo, kadar je na visokem hribu med pasočo se živino ležal pod hrastom in gledal v oblake. Če je deževalo, je smel celo v šolo.

Tri leta je bil pastir. Nato rudar v Zalaču in Duchovu. Sreca pa ga je vleklo na Dunaj. Hrepenel je po materi, ki je ni poznal, ki pa jo je ljubil morda ravno zato tembolj, ker je le sanjal o njenih sladkih poljubih in nežnih objemih. Njegova mehka duša je hrepenela po ljubezni, srce si je poželetelo gorkoto bližnje drugega bitja.

Veliko mesto je Dunaj, veliko in neprijazno Slovanom. Mnogi, premnogi se izgube v njem — za vedno. Telesno — še prej pa duševno. Pulpan je v mednarodnem Babilonu zaman iskal svojo mater. Izgubila se je. Pulpan se ni izgubil, marveč je na tem velikem groblju slovenskih duš — našel sam sebe. Zasludil je stezo za ciljem ki je dala pomen in vrednost njegovemu življenju.

V vlažni, temni delavnici pod zemljo je delal kot mizarski vajenec. V njej je tudi spal.

Pulpan je bil slaboten po telesu, a močan po duši. Naporno fizično delo ga je utrujalo, vendar je pozno v noč čital, pisal in študiral. Seznanil se je s češko delavsko mladino, stopil v njeno organizacijo ter se v nji vsled svojih prirojenih sposobnosti in pridobitev pri knjigi prečutil ur kmalu povselp nad svoje tovariše. Postal je vnet agitator in na to duševni voditelj češke narodno-socialistične mladine na Dunaju.

Pozneje se je preselil v Prago, kjer je dobil službo kot mizarski pomočnik. Klofač ga je povabil k sodelovanju pri narodno-socialističnem dnevniku »Češské Slovo«, kmalu pa je prevzel glavno uredništvo glasila narodno-socialistične mladine »Mlade Proudý« (Mlada struja).

V tisti dobi je češka socialistična mladina preživljala najpomembnejšo, največjo in najtežjo dobo svojega dela in razvoja. Stala je na čelu antimilitarističnega gibanja na

Češkem. Borila se je proti ogromni sili, proti Avstriji in njenemu vojaškemu duhu. Zanašala je na evolucionarne ideje ne samo med proletarsko mladino, marveč predvsem med vojaštvo v kasarne. Vsled tega je doživljala silne persekucije, ki bi bile ubile vseh pokret in ugonobile organizacijo, da ni imela tako nevstrašenih voditeljev, kakor je bil predsednik organizacije br. Špatny in njegov pobočnik Pulpan poleg še mnogih znanih imen, ki so se odlikovali v tem gigantskem boju. Špatny je skliceval in vodil shode, sestanke in zborovanja. Pulpan je pisal članke, pisma v kasarne in nastopal kot govornik. Za časa njegovega urejanja je bil list večkrat zaplenjen in Pulpan večkrat aretiran pred sodiščem in v zaporu. Shode je oblast prepovedala, Špatny in Pulpan sta sklicela zaupne sestanke. Oblast je posamezne organizacije razpuščala, Pulpan je ustanovljal nove. Boj se je končal z aretacijo voditeljev narodno-socialistične mladine. 46 jih je sedelo na zatožni klopi v znamenem antimilitarističnem procesu, ki je za interesiral vso Evropo. Takrat je bila prva

organizacija narodno-socialistične mladine v Ljubljani oblastveno razpuščena, ker je poslala pozdrav aretiranim bratom v Prago.

Pulpan prisojene mu kazni ni odsedel, ker je bil težko bolan. V vlažni podzemeljski delavnici na Dunaju si je bil nakopal tuberkulozo, ki je počasi razjedala njegov žilni sistem od rojstva slaboten organizem. Le z izredno energijo je premagoval bolečine in z silno v bedi in trpljenju utrjeno voljo je vztrajal pri delu. V zadnjih letih je iskal zdravja ob Jadranskem morju. Toda kruta proletarska bolezen je polagoma pridobivala moč nad njegovo voljo in ga 5. junija 1914 izrgala iz vrst njegove mladine, ki jo je ljubil z vsem žarom svojega bogatega srca.

Karol Pulpan je bil narodni socialista po svojem čustvovanju, mišljenju, delu in življenju. Čist socialist, ki je sam čutil vso težo in krivičnost obstoječega družabnega reda. Bil je idealist v delu in junak v boju za pravice zatiranih in brezpravnih. Vzor človeka, ki žrtvuje sam sebe za interese splošnosti, vzor bojevnika, ki koraka v prvi vrsti in se v odločilnem momentu pogumno vrže v največji metež, da z lastnim življenjem odkupi vsaj en svetel žarek za bodočnost svojega naroda. Pulpan je bil nacionalist, ki je preziral narodne parade meščanske družbe, videč pomen narodnega dela, predvsem v kulturni in v borbi za politično in gospodarsko osamosvojitve. V antimilitarističnem pokretu je delal za narod in socializem, vedoč, da vsa sila Avstrije sloni na armadi in da se z zrevolucioniranjem armade izpodbija temelj temu nestvoru. Je tlačil Slované in da je le na njenih ruševinah mogoče postaviti nov dom nacionalne in socialne svobode. Njegovo delo je imelo uspeh, kajti iz njegove šole in z njegovimi idejami prepojeni so izšli češki legionarji, ki imajo velike zasluge na naši osvoboditvi.

Pulpan je bil neumoren kulturni delavec. Že na Dunaju je pričel pisati pesmi, pozneje pa se je posvetil prozi in je postal eden prvih socialističnih pisateljev. Vsa njegova literarna dela preveva globoka ljubezen do delavstva. Naravnost nedosegljive pa so njegove povestice, v katerih opisuje življenje otrok-sirot, ki žive usodo enako njegovemu delinstvu. Sedem njegovih knjig tvori biser socialistične literature.

Po Pulpanovi smrti so njegovo delo nadaljevali njegovi učenci. Danes je idejni pokret med narodno proletarsko mladino tako ozko zvezan s Pulpanovim imenom, da se ime »Pulpan« samo na sebi znači program. Tudi mi ga poznamo in se zavedamo, da bo naš proletarijat šele takrat zmogel ustvariti novo, pravičnejšo človeško družbo, kadar bo ves prepojen s Pulpanovo ideologijo ter po njej usmeril svojo borbo, delo in življenje, kadar bo spoznal, da je temelj velike misli in velikega dela — ljubezen, velika, požrtvovalna in nesebična ljubezen do vseh onih bratov in sester, ki trpe krivico in preganjanje. V želji, da najde in doseže naš proletarijat to spoznanje, se spominjamo ob 40letnici Pulpanovega rojstva velikega apostola ideje čistega socializma in mu kličemo: Slava mu!

Pašiev prihod v Beograd. Te dni se vrne v Beograd predsednik vlade Nikola Pašić. S Pašićevim prihodom se pričakuje, da se bodo takoj rešila vsa sporna politična vprašanja. Političnemu zatijšu bo torej sledila zelo aktivna politična doba, katere dogodke pričakuje javnost z velikim interesom.

Prestop slovenskih samostojnih demokratov v radikalno stranko. Glasilo radikalne stranke »Samopravac« z dne 17. t. m. prinaša to-le vest: »V krogih samostojnih demokratov je povzročila veliko vznemirjenje vest, da namerava dr. Zerjav vstopiti v radikalno stranko. Kot razlog za ta prekokret se omenja, da se dr. Zerjav ne sklada z vodstvom samostojno demokratske stranke v vprašanju sporazuma s Hrvat. Izstop dr. Zerjava iz vrst samostojnih demokratov bi imel težke posledice, ker se veruje, da šteje grupa dr. Zerjava več poslancev. Politični krogi smatrajo to vest kot gotovo stvar«.

Radikali in Pribičević. Beogradski »Politični Glasnik« z dne 13. t. m. prinaša članek pod naslovom »Zakon za samostalne demokrate«, kjer ostro napada Pribičevića radi njegovih govorov na shodih v Hercegovini, v Dalmaciji in v Liki, ki so bili naperjeni proti sporazumu radikalov z radičevići. »Politični Glasnik« pravi: »Da bi pokazal, da narod ne odobruje sporazuma, se je poslužil doverljajini kraljevi minister, doverljajini najdživotvarneji med državotvornimi najodvratnejše demagogije in je odšel med narod, da na račun državnih interesov reši svoj politični položaj. Gospod Pribičević igra v tem slučaju zelo opasno igro. Prav lahko se mu zgodi, da bo v najkrajšem času moral oditi iz politične pozornice. Pribičević bo s svojim razdiralnim delom prisilil vlado, da preide preko njegovih prejšnjih nacionalnih zaslug in da strogo nastopi proti njemu, posluživši se baš onih zakonov, za katere se vodja samostojnih demokratov tako navdušuje, kajti država ne more dopustiti, da se po srečnem obvladanju separatizma pojavi zopet drug, še opasnejši. Nade g. Pribičevića na oni krog ljudi v radikalni stranki, ki prav tako izključno iz osebnih razlogov intrigujejo proti sporazumu, mu lahko prinese le še

eno razočaranje več. Njegove vezi s temi ljudmi so samo še razlog več, da se razdraženemu šestu samostojnih demokratov tem kraje pristruže peroti. — V istem tonu kot »Politični Glasnik« piše proti Pribičeviću tudi »Samopravac«.

Zbor SLS zaupnikov v Mariboru se je vršil v nedeljo, dne 20. t. m. Navzočih je bilo 800 zaupnikov. Poročal je predsednik stranke dr. Korosec, poslanec Vsenjak in poslanec dr. Hohnjec. Zbor je soglasno odobril strankino politiko.

Resolucije osjeških radikalov. V Osjeku se je vršila konferenca, katere so se udeležili radikali iz osješke oblasti, iz Baranje, Srema in iz Zagreba. Konferenci je predsedoval poslanec dr. Ivković, ki je v svojem govoru povdaril, da so radikali skrajno nezadovoljni z načinom, kako radičevići izvajajo sporazum. Navedel je posamezne slučaje o preganjanju nacionalnega uradništva. Zameriti je tudi radičevićem, da se vedejo pri občinskih volitvah s frankovci. Poleg dr. Ivkovića je referiral še poslanec Čudić, ki je tudi navedel posamezne slučaje radičevskih neojalnosti. Konferenca je nato soglasno sprejela resolucijo, kjer se protestira proti preganjanju nacionalnega uradništva, zahteva objavo besedila protokola sporazuma in pa da vodstvo radikalne stranke podvzame najodločnejše korake, da predstavniki IISS ustavijo v prečanskih krajih borbo proti radikalom. Ako se v roku dveh mesecev ne da polvoljnega odgovora na resolucijo, bo konferenca ponovno sklicana, da sklepa o tem, kaj je napraviti z radikalno stranko v teh krajih.

Državni proračun je v proračunskem oddelku finančnega ministrstva izgotovljen in je načrt proračuna že izroččen finančnemu odboru.

Pogajanja za konkordat se bodo po poročilih zunanjega ministrstva nadaljevala 10. oktobra. Pogajanja se bodo po poročilih vršila deloma v Beogradu, deloma v Rimu.

Predavanje Stefana Radića v Zenevi. Po inicijativi oxfordskega profesorja Zimmermana je predaval Stefan Radić na ženevski univerzi o demokraciji v novi diplomaciji.

Žena pri nas in drugod.

Pri nas dogoreva žensko življenje tiho liki sveče, sveti pohlevnemu domu, izgore, ugasne. Vsakdanji boj za življenske potrebščine, to banalno, zamudno opravilo prežema ženi razum in srce. Kar ostaja od vsakdanjega truda časa in moči, žrtvuje otrokom. V politiko in znanost se ne poglablja. Olepšavati dom, napravljati bivališče čim lepše in udobnejše, vzgajati čim bolj svojo deca je glavno žensko stremljenje. To je še žena starega tipa.

Razvijajoča se industrija pa je izpodrinila marsikako žensko delo, socialne prilike so se jele izpreminjati, zato je žena morala samostojno poseči v boj za vsakdanji kruh. Lotila se je skoro vseh poklicev, katerih so se nekdanj držali le moški. Ta boj je tem težji, ker je spremljan od zastopljanja in omalovaževanja. Kaj rada se ženska sila trati, brezvestno izkorišča in slabo plača. Žena je po službah objekt izkoriščanja, ker do najbližje sedanosti ni bila obsojena na delo zunaj doma in je zato še nekoliko neveščja. Tudi se njena narava nagiba udanosti, vztrajnosti, marljivosti, tihe, podrobnemu delu in neodgovornosti. Moška narava je gospodujoča in poveljuječa, večina mesta, od koder narekuje ženi delo, ji daje povelja, skratka goni njeno silo. Čim inteligentnejša je žena, tem bolj ji je to odvrtno, tem neprijetnejše občuti svojo podvrženost človeku iste izobrazbe. Še mnogo opravičljivejše je ogorčenje žene, ki občuti možovo nadvlado v zakonu in družini. Da žena v teh bojih ne omahne in ne podleže, si skuša pomagati na različne načine predvsem s tem, da ugonablja svoje specifično ženske lastnosti in ubija v sebi žensko dušo, da bi se tako lažje priključila moškim metodam in zahtevam. Saj je skoro vse delo in življenje ustrojeno v moškem smislu. Tudi vzgojitelji-roditelji so jeli misliti na to, da svojim hčeram, zlasti onim brez premoženja, privzgoje čim več moških lastnosti, moškega poguma in nastopa, da bi jim tako olajšali dostop do poklicev, ki le malo odgovarjajo ženski duševnosti in moči. Tako se dekleta odtezaajo dekliški naravi, izpreminjajo se v nov tip, v verilno ženo. Da se to dogaja, leži krivda na nepravilni urejenosti človeške družbe. Na eni strani moč in oblast, na drugi podvrženost in dolžnost. Družba se bo morala urediti tako, da dobimo dolžnostim odgovarjajoče pravice. Seveda je delo obeh spolov različno, a s tem ni rečeno, da je manjvredno ono delo, ki je prožeto z žensko vestnostjo in natančnostjo.

Razliko med spoloma opažamo tudi v stanovskih organizacijah. Kjer sta organizirana oba spola, a gre le vse po moški metodi, je vse prilagodeno le moški psihi, se

upoštevajo le potrebe moškega, tam žena molči, ker se čuti tujo. Zato so n. pr. učiteljice, ki so včlanjene v UJU ustanovile svojo organizacijo »Zen. učiteljsko društvo«, kjer lahko uveljavljajo svojestavno stremljenje in prireajo o političnih higijenske, gospodinjinske in socialne tečaje, ter se tako razvijajo v pravo žensko smer, da morejo čim več dati žensstvu na deželi. Neupravičen je zato očitek, ki je pred kratkim padel v naše liste, da izobražena žena na deželi ne koristi, da je delo učiteljice omejeno le na delo v šoli. To ni res. Njeno delo se razteza po vsem okolju, seveda večinoma le na ženski svet, kar moramo pohvalno omeniti, saj vemo, kako važna je higijenska, socialna in gospodinjinska naobzaba naših žena na deželi. Minister prosvete Vukičević je uknil zasebna ženska učiteljišča. Proti ukinitvi teh šol ne bi imelo ničesar, ako bi nam dali zato boljše namdestilo. Naj bi se šole poddržile, ker žensstvo glede šol ne sme biti prikrajšano. K slikli domačih razmer zadevajajočih ženski svet, moram še izraziti svoje zažudenje nad malo kaznijo, ki je zadela prepukčevalce z neizkušeniimi dekleti. Ta greh, ostanek barbarskih časov suženjstva, o čemer smo pred kratkim slišali v Zagrebu, je kaznovan le z nekažj tedi zapore. Krivda leži v nepravilno urejenem kazenskem zakoniku. Take nepravilnosti naj si žensstvo zapomni, ker prišel bo čas, ko bomo lahko terjale popravke.

Uvideli smo, da se naše razmere nikakor ne morejo prilagoditi novemu času, vsled česar je zlasti stališče ekonomsko samostojne žene težko vzdržljivo. Posebno toži taka žena po ureditvi zasebnega prava v smislu enakovrednosti moža in žene, potem bi ne bila zavrnjena znanstvenica od namerere biti esistentka vseučiliškega profesorja iz enostavnega razloga, ker je ženska, potem ne bo več gorostasnost in čudež, ako bo sposobna in marljiva bančna uradnica s polno tozadevno naobzabo hotela postati ravnateljica bančnega zavoda. Iz svetovne vojne smo sicer ostali bogati na izkušnjah, vendar se še nismo otresli starih predsodkov in sebičnih navad.

— CENJENE NAROČNIKE opozarjamo, da so današnji številki priložene položnice za vplačilo naročnine do konca tega leta. — Prosimo, da poravnate naročnino že v prvih dneh oktobra. — Kdor pa ne bi dobil položnice s to številko, jo prejme sigurno prihodnji teden, tako da bo lahko še v prvi polovici oktobra vplačal naročnino. —

Uprava.

Od Zimmerwalda do danes.

Dne 8. septembra 1915 se je vršila v Zimmerwaldu pri Bernu mednarodna socialistična konferenca, katere so se udeležili socialno-demokratični levicjarji. Konferenca je sprejela manifest proti vojnam z geslom: Internacionalni razredni boj proti vojni, da izsilimo mir — potom volje mas. Na konferenci sta nastopala najbolj revolucionarni Ljening in Radek.

Ob desetletnici zimmerwaldske konference je priobčil predsednik tretje internacionale Zinovjev v moskovski »Pravdi« članek, kjer pravi, da je Ljeningova grupa na zimmerwaldski konferenci predstavljala prvo organizirano mednarodno celico, iz katere je pozneje vzkliła komunistična internacionala. Takrat je imela ta grupa na razpolago v celem 100 frankov. Ljeningova prizadevanja uničiti nacionalni šovinizem, so našla prvi odziv pri Liebknechtu, Rozi Luxemburgovi in Klari Zetkinovi.

Zinovjev pravi med drugim dalje: Mednarodni revolucionarni pokret bežeči velik razmah v letih 1919 in 1920. Vsa naslednja leta so pa bila izpolnjena v borbi za delavstvo, ki se nahaja pod vplivom socialnih demokratov.

V mednarodnem revolucionarnem pokretu je nastala taka stagnacija, kot jo je preživljala v letih 1908 do 1912 komunistična stranka v Rusiji. Pojavljajo se skeptiki in likvidatorji. Vsekaror je pa to prehodni pojav. Edina pravilna taktika je sedaj taktika enotne fronte, ki že sedaj kaže svoje prve velike zaključke: sporazum angleških in sovjetskih strokovnih organizacij, borba za edinstvo strokovnega pokreta na celem svetu, ekskurzije delavskih delegacij v SSSR, vedno večji vpliv angleške komunistične stranke, položaj

francoske komunistične stranke v vprašanju maroške vojne itd.

Sedaj se gre zato, da se za vsako ceno prodre v široke vrste socialno-demokratičnega delavstva in izvenstrankarskih delavcev in doseže sporazum proti voditeljem — izdajalcem. O tempu in izgledih mednarodne revolucije se mora reči: resnica je, razvija se polagoma. Navzile temu pa dela SSSR razumno in dela polagoma, da pobije mednarodno buržuazijo, ki je v dekadenci. Napredek ljenizma v preteklih 10 letih je gigantiski. Videli bomo kako daleč dospe prihodnjih 10 let. Kar je v mejah mogočnosti bomo storili, da pomagamo zmagati delavstvu v ostalih deželah. Iz nepovske Rusije bo postala socialistična Rusija. Iz meščanske Evrope bo postala proletarska Evropa. Prvo desetletje internacionalnega ljenizma je zaključen tako, da je proletarska revolucija uspela samo na šestini zemeljske krogle.

Prški polslužbeni list »Češkoslovenska republika« odgovarja na Zinovjev članek in pravi:

Sedaj se spominjati na Zimmerwaldsko konferenco gotovo ni srečna misel, ker vemo, da je ta konferenca dovedla do brestlitovskega mira, ki je ponižal Rusijo, do mira z imperijalistično Nemčijo in do zapustitve malih narodov. Povdarjanje edino pravilne taktike o edinstveni fronti je nekoliko zakasnelo, ker so ravno Ljeningovi pristali razbili edinstveno delavsko fronto, ker so mislili, da bodo s tem razbijanjem pridobili celokupno delavstvo za svoje ideale. O napredku ljenizma je težko govoriti, ker je ljenizem krenil na desno in povzročil skrbi samim pristašem Ljeninga. A uspehi

ljenizma v ostalem svetu? Dovedel je do fašizma v Italiji, do Horthyjevega režima na Madžarskem, do Cankove vlade v Bolgariji in do odločilnega vpliva nemških nacionalistov v berlinski vladi. Kakor je prepričan Zinovjev o nekem napredku komunizma, tako je velik del Evrope prepričan, da je komunizem doveden v sovjetski Rusiji do popolne likvidacije.

In končno: Proti svojemu običaju govori Zinovjev v svojem članku z enimi ustami in z isto mislijo o tretji komunistični internacionali ter o vladi SSSR, četudi drugače to strogo loči in ne dopušča istovetnja.

Na točen odgovor »Češkoslovenske republike« bi bilo odveč še kaj pripomniti.

ELITNI
KINO MATICA
LJUBLJANA
Kongresni trg

OBLEKE NA
OBROKE
O. BERNATOVIČ
LJUBLJANA, MESTNI TRG

Zdravje daje in moč
KOLINSKA CIKORIJA
okus izdatnost žlepebarvo

Delavstvo in ujedinjenje.

V zadnji številki smo jasno povedali naše misli glede akcije ujedinjenja strokovnih organizacij in pozvali obe zainteresirani stranki...

Ze se pojavljajo kliči: Med maso! Voditelji ne bodo delali sporazuma, masa ga bo napravila itd.

Tak sporazum mi pozdravljamo in v njem vidimo spas delavstva.

In na to si mora samo odgovoriti, da doslej prav nič, razven razcepa komunistov v Beogradu in delnega razcepa socialistov v Zagrebu.

Delavstvo je danes sito medsebojnih bojev. Ono je pričakovalo od svojih voditeljev resnejšega in pozitivnega dela...

V spomin 40 letnice rojstva Karla Pulpana

prirede ljubljanske narodnosocialistične mladinske organizacije ('Pomlad' in 'Bratstvo' v Ljubljani ter 'Bratstvo' v Šiški in na Viču)

v nedeljo, dne 27. t. m. zvečer v Slavčevi dvorani ljubljanskega Narodnega doma intimno proslavo z

akademijo

s sledečim sporedom:

- 1. Vlašinski: 'Mladost-radost'. Koračnica.
2. Slavnostni govor.
3. Marseljeza. Himna.
4. Zajc: Potpourri iz opere 'Nikola Šubic Zrinjski.
5. Mirko Kragelj: Karel Pulpan. Pesnitev. Recitira avtor.
Karol Pulpan: Na naboru. Recitira br. Fr. Juvan.
6. Runjanin: Lepa naša domovina. - Himna.
7. Fučik: Ideali sanj.
8. Anica Coriaryeva: Pulpanovemu spominu. Igrokaz.
9. Parma: Mladi vojaki. Koračnica.

Točke 1, 3, 4, 7 in 9 izjva prvi moški, točko 6 pa skupno drugi moški ter ženski tamburaški zbor 'Bratstva' v Ljubljani pod vodstvom zborovodje br. Jos. Milerja. Točko 8 vprizori dram. odsek 'Pomladi'. Spored se bo spolnil še z nekaterimi drugimi točkami.

Po akademiji

ČAJANKA.

Udeležba na proslavi je za vse članstvo obvezna, a vabljeni so tudi somišljeniki ter prijatelji našega pokreta.

Namesto vstopnine se bodo pobirali prostovoljni prispevki za Pulpanov sklad v svrhu izdaje prevodov Pulpanovih spisov.

Prireditveni odbor.

- Nova uradniška pragmatika na Češkem. Vlada hoče še v tem zasedanju uzakoniti novo službeno pragmatiko za državne uradnike...

- Mednarodni kongres invalidov se je v dnevi vršil v Zenevi. Je to ena najvažnejših prireditev, ki utegne roditi mnogo uspehov...

- Občinske volitve so se pretečeno nedeljo izvršile v občini Šmihel-Stopiče in v Mostah pri Ljubljani.

- Trbovlje dobe meščansko šolo. In sicer s pričetkom prihodnjega šolskega leta. Do tega zaključka so končno prišli gospodje na seji krajevnega šolskega sveta 17. t. m. Skrajni čas je bil.

- Dolarsko posojilo v Ameriki bo dobila naša država v iznosu 200 milijonov dolarjev.

- Elektromonterski tečaj bo tudi letos priredila zadruga konces. elektrotehnikov, dogovorno z ravnateljstvom tehnične srednje šole v Ljubljani.

- Zaradi rubežni v smrt. V Pristavi na Stajerskem se je zastrupil trgovec za eksport z jajci Emil Suppanz, bivši avstrijski častnik...

- Aretacije komunistov. V Italiji je aretiranih mnogo komunistov. Istotako so tudi v Splitu aretirali več komunistov.

- Ruski begunci se morajo popisati. Tako je odredilo naše notranje ministristvo. Menda bo prišel tudi že čas in prilika, da se bodo ljudje mogli vrniti v svojo domovino.

- Uničenje municijskih strojev v Avstriji. Poslaniška konferenca v Parizu je sklenila, da mora Avstrija uničiti 5000 različnih strojev za izdelavo municije...

- Dunajski vlomilec so izvršili pred nekaterimi dnevi drzen vlom v zakladnico samostana Svetla na Nižavstr., ki je shranjevala milijonske dragocenosti.

- Kongres pravnikov se je vršil te dni v Beogradu, na katerem se je razpravljalo tudi o predlogih k novemu sodniškemu zakonu.

- Velik požar v Tokiju je uničil skoro eno četrtino mesta; med tem poslojpe parlamenta, ki je pogorel do tal. Zgoreli so tudi vsi dragoceni arhivi in knjižnica v parlamentu.

- Francosko letalo je ponesrečilo v Vojvodini blizu Sente vsled defekta pri motorju. Pilot in en dunajski potnik, neki žid, sta teško poškodovana.

- Velike italijanske vojaške vaje se vrše ob naši meji.

- 'Goriška Straža' posvarjena. V smislu novega strokovnega zakona so italijanske oblasti kot prvo 'posvarile' 'Goriško Stražo' zaradi neljube pisave.

Ljubljana.

Ljubljanski trg. O naših tržnih razmerah se čujejo vedno pritožbe od strani konzumentov, pa tudi v listih se priobčujejo pritožbe o neopravičenih draginjah.

- Higijenski tečaj v Mariboru. Na tukajšnji ljudski univerzi se je otvoril higijenski tečaj, ki bo trajal več tednov.

- Nov šef prosvete v Mariboru. V Mariboru je imenovan za šefa prosvetnega oddelka za srednje in strokovne šole gospod prof. dr. Pečovnik.

- 'Volkstimme' v Mariboru se vedno zaletava v narodne socialiste. Sedaj ji ni prav, ker smo zahtevali, da se naj izženejo iz železnih delavnice in iz naše države tujerodni nemški izizvači.

- Cene mesa v Mariboru. Mariborski mesarji so znižali cene za meso, tako, da se prodaja dobra govedina po 10 do 12 Din. Pravijo, da je to pripisati konkurenci.

- Začetek šolskega leta. Na obrtno-nadaljevalni šoli za stavbne obrtni v Ljubljani se začne šolsko leto 1925-26 dne 1. oktobra t. l. Vpisovanje učencev se vrši dne 27. septembra t. l. na II. mestni osnovni šoli v Ljubljani 'Na Grabncu'.

Celje.

† Dr. Josip Sernee.

V Celju je preminul mož, značaj starega kova, idealen, požrtvovalen, zaveden in neustrašen Slovenec, bivši narodni voditelj na Sp. Stajerskem g. dr. Josip Sernee.

Maribor.

- Resnica o mestnem kopališču v Mariboru. Z ozirom na našo notico, objavljeno v šte. 26 'Nove Prave', smo ugotovili, da ondotne 'navedbe' glede mestnega kopališča v Mariboru ne odgovarjajo povsem resnici.

- Mariborsko mestno kopališče eno najvzorneje urejenih, v katerem vlada snaga in red tako, da se mnoga kopališča v večjih mestih ne dajo primerjati z njim.

- Nov šef prosvete v Mariboru. V Mariboru je imenovan za šefa prosvetnega oddelka za srednje in strokovne šole gospod prof. dr. Pečovnik.

- Cene mesa v Mariboru. Mariborski mesarji so znižali cene za meso, tako, da se prodaja dobra govedina po 10 do 12 Din. Pravijo, da je to pripisati konkurenci.

LJUDSKA UNIVERZA.

- I. zvezek: Karl Ozwald, O potrebi socialno - etične orientacije.
II. zvezek: Alojzija Stebi, Zadržita zanemarene dece in mladine.
III. zvezek: Dr. Alma Sodnik, O vzgoji deklet.
IV. zvezek: F. S. Finžgar, O lepi knjigi.
V. zvezek: Dr. Rado Kušej, Cerkev v luči prava in etike.
VI. zvezek: Dr. Metod Dolenc, Kaj hoče moderno kazensko pravo.
VII. zvezek: Jos. Wester, O naši srednji šoli.
VIII. zvezek: Ing. Jaroslav Foerster, O strokovnem šolstvu.

Premog trboveljski, liboški in črnmaljski, drva, koks, oglje, šlezjske brikete do 'Mirija' LJUBLJANA, Kralja Petra 8, tel. 220. Plačilo tudi na obroke.

Osrednji izvršni odbor NSM sporoča vsem mladinskim organizacijam, da se glavni zbor mladine vsled tehničnih zaprek ne vrši 4. oktobra t. l., temveč 7. in 8. novembra t. l. in sicer v Ljubljani.

Osrednje tajništvo NSM opozarja vse mladinske organizacije, da takoj sporoče osrednjemu tajništvu vse člane, kateri se bodo naročili na 'Kladivarja' in da mu takoj pošljejo vse bloke naročnikov 'Kladivarja'.

'Bratstvo' Jesenice ima svoj redni občni zbor v nedeljo 27. t. m. ob 14. uri v gostilni 'pri Vipavcu'.

Ivan Majdič.

18. t. m. je v Beogradu zatisnil svoje trudne oči naš prijatelj Ivan Majdič, višji železniški revident pri kontroli dohodkov generalne železniške direkcije v Beogradu.

Malo je takih pridnih in domovini zvesto udanih mož, kakor je bil naš Majdič. Poln idealne ljubezni do svojega poklica, do svojih sotrpinov ter navdse zvest sin naše jugoslovanske domovine se je po prevaritu vrzel na delo, ki ga je vršil povsod tam, kjer je bilo potrebno.

'Bratstvo' Zagorje priredi dne 4. oktobra 'Vinsko trgatve', spojeno z veselico. Vabijo se vsi naši somišljeniki in prijatelji, da polnoštevno posetijo našo prireditev.

'Bratstvo' priredi dne 27. septembra 1924 ob 7. uri zvečer Pulpanovo proslavo v gostilniških prostorih g. Dolnika.

odreklati niti onim, ki so mu zagrenili življenje zadnjih let, ki so bili povzročitelji gorja njegovega in njegove družine, ki so povzročili njegovo veliko prezgodnjo smrt.

— Cetijske svečanosti. Iz južne Srbije je kraljica odpotoval v Črno goro, kjer ga je prebivalstvo sprejelo zelo slovesno in z navdušenjem.

— Petar Petrovič Njegoš je tudi literarno znan in njegov 'Gorski venec' velja za najlepšo jugoslovansko pesnitev.

— Kongres pravnikov se je vršil te dni v Beogradu, na katerem se je razpravljalo tudi o predlogih k novemu sodniškemu zakonu.

Originalne potrebščine za **OPALOGRAF** (Preservat in Fixat) dobiš samo pri **Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6., I. nadstr., vrata št. 10.**

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Mlada žena prične bridko plakati. Potem pa pripoveduje svojemu bratu vse dogodke, ki jih je doživela od njegovega ponovnega bega dalje. Fredy Miles pozorno poslušala sestro, pri čemur mu od jeze žare oči, zlasti še, ko zve, kako sramotno je ravnal podli mož z njegovo ljubljeno sestro, da jo je celo spravil ob njeno zadnje dobro, ob njeno čast in neomadeževano ime.

V svoji jezi skoči Fredy Miles naenkrat na nogo. »Fredy!« vzklikne sestra, »kaj pa nameravaš?«

»Tega lopova hočem poiskati ter se strašno maščevati nad njim. Brezčasten pobalin je zaslužil desetkratno smrt, on in njegov lopovski knjigovodja!«

»Ostani — ostani tukaj!« moleduje sestra proseče, »pomisli vendar, da te bodo takoj aretirali. Sedaj ne moreš ničesar storiti, Fredy — z zaničevanjem se spominjaj tega podleža, sedaj si pri meni, vesela sem, da sem te zopet našla.«

»In tudi jaz te več ne zapustim, Kati. Odslej boš imela le veselo dni in srečne čase. Toda sedaj moram odtod, lopova moram pozvati na odgovor, našel ga bom in...«

»Ne boste ga našli, gospod Miles,« odmeva prijeten glas po sobi.

Mladi mož se začudeno ozira okrog sebe ter seveda strmi, ko zapazi pri vratih visoko moško postavlo, ki ima preko obraza žametno krinko.

Gospa Kati se stisne k svojemu bratu, tresoč se po vsem životu.

»Kati — kdo je ta tujec?«

»Jaz sem čuvar te nedolžne gospe. Kasneje vam bo gospa sestra vsekakor povedala, na kako čuden način se je seznanila z menoj. Pa ne samo nad njo hočem čuvati, ampak tudi vam, gospod Fredy Miles, hočem doprinesti dokaz, da mora dobiti nedolžnost popolno zadoščenje.«

Mladi mož ni v stanu odgovoriti, tedaj pa mož s krinko že nadaljuje:

»Vi ste vrl — plemenit mož. Dasi vam je vsak hip grozila aretacija, vendar ste se vrnili v Liverpool, da poiščete svojo sestro. Toda od jutri naprej se boste mogli neovirano in brez strahu pokazati povsod. Jutri, gospod Miles, je vaša nedolžnost jasno dokazana!«

»Moja nedolžnost — gospod — — —,« vzklikne Fredy s pritajenim glasom.

»Da — vaša nedolžnost. Da ste nedolžni na tatvini v banki, mi je že povedala vaša gospa sestra. Verjel sem ji in to, kar sedaj vidim, me uverja, da vi nikdar niste mogli kaj takega storiti. Do tega prepričanja bi bil celo prišel, ako bi mi prava tatvina še ne bila priznala svoje krivde.«

»Tatova,« ječlja Fredy Miles, misleč, da sanja. »Vi ste našli tatova?«

»Seveda, toda sedaj prosim, da se usedete, gospod Miles, ker se imam o važnih zadevah pogovoriti z vami,« reče mož s krinko ter se usede na stol, kar storita tudi brat in sestra, presenečena, kar sta ravnokar čula.

Mož s krinko nepremično upira sv je žareče oči v obraz mladega možja, na katerem je čitati močno razburjenje.

»Gospod Miles,« prične zagonetni mož, »ali niste imeli nikoli kake slutnje, kdo da bi bil mogoč izvršiti tisto tatvino v banki?«

Mladi mož odvrne odkrito: »Ne, gospod, tedaj sem moral pogrebniti. Nikdar nisem mogel rešiti zagonetke, kdo je ukradel bankovce in vrednostne papirje iz blagajne, od katere sem imel samo jaz ključe.«

»Jaz vem za storilca!« reče tajinstveni mož z ledeno mirnostjo, pri čemur mu oči grozno žare.

Fredy Miles skoči pokonci. »Gospod — vi veste, oh — prosim — govorite!«

»Potrpajte malo, vse zveste; v tej zadevi nimate ničesar drugega ukreniti, kot da zavzamete zopet svoje častivredno mesto v liverpolski družbi. Vi in vaša gospa sestra, dasi domnevam, da po dosedanjih dogodkih najbrže oba za vdno zapustita to mesto.«

»Radi tega sem prišel semkaj,« vzklikne Fredy vzničeno, »moja uboga sestra nima nikogar, razven mene. Povedem jo v novo domovino, njo in njeno dete!«

»Že prav tako,« pohvali mož s krinko, »to sem tudi pričakoval od vas. Toda sedaj se povrnimo k našemu razgovoru. Po našliju mi je uspelo, da sem odkril tatove ter dobil dokaze, da ste vi gospod Miles, nedolžen. Pravi tat je — — —.«

Beseda mu zastane — brat in sestra si komaj upata dihati.

»Tat se imenuje — John Noldan!« konča mož s krinko ledeno in mrzlo.

»Kako — kaj?« vzklikne Fredy in skoči kvišku.

»Tako je. Njegov pomočnik je vse priznal in jutri zjutraj prejme sodišče v Liverpoolu listino, v katerih priznava podleža svojo krivdo. Del vrednostnih papirjev se baje še nahaja v skrivnem predalu Noldanove blagajne. Ključ k temu predalu bo istotako izročil sodišču.«

Fredy Miles stoji okamenel kot steber. »Gospod, kdo ste?« zaječi Fredy, »sam Bog vas je poslal k nam, da — — —.«

Mož s krinko ga prekine z zamahom roke.

»Nobene zahvale; kar sem storil, je bila moja dolžnost, ki mi ukazuje, da povsod sčitim tiste, ki po nedolžnem trpe. Zahvaliti se vsegamogočnemu — ne ment. Pa še marsikaj vam imam povedati.«

Nato vzame v roko nekaj listin, katere je pri svojem vstopu odložil.

»Predvsem je tukaj izjava knjigovodje Howarda, da je gospo Kati Noldan pod pretevo, da grozi njenemu bratu aretacija, prisihi podpisati listino, s katero dama izjavlja, da je imela prepovedano ljubezensko razmerje. Dalje izjavlja knjigovodja, da je bilo tako ravnanje gola izmišljotina. Da je tako ravnal le po nalogu svojega šefa, trgovca Johna Noldana, ki je na vsak način hotel doseči ločitev od svoje soproge. Howard izpričuje, da je bilo življenje gospe Noldan v vsakem oziru neomadeževano in da je njena čast docela neoporečna.«

Ko mož s krinko vse to mirno pripoveduje, se nasloni gospa Noldan na ramo svojega brata ter preliva bridke solze — solze veselja. Strmeč sprejme Fredy Miles listino, katero mu ponudi tajinstveni mož.

»Tu imam še eno listino, ki potrjuje izjavo knjigovodje ter je podpisana po Johnu Noldanu samem, tudi ta listina vam bo še prav prišla.«

Sedaj more končno Fredy Miles z besedami na dan.

»Gospod — ali ste človek — ne, to ni mogoče, kako je to možno, da — — —.«

»Človek sem kot vi, ponavljam, da sem storil le svojo dolžnost, ko sem se nepoklican postavil za sodnika. Kajti John Noldan in njegov knjigovodja Howard — sta moja jetnika.«

Mlada dama se pri teh besedah prestraši. »Gospod, prosim,« prosim vas — — — »Nikake prošnje, gospa Noldan, bilo bi zaman. Ljubezen do moža vam je zamrla — zanj ste v stanu le še prositi, ker ste čista in dobra kot angelji. Toda za tega lopova ni nobene milosti več. Zemlja mora biti očiščena takih nestvorov, oba morata umreti!«

Se enkrat dvigne mlada gospa proseče svojih tresočih roki, toda strašni mož samo z glavo na lahko odmaje. Fredy Miles je popolnoma onemel. V možganih se podi misel za mislijo. Kdo neki je ta mož, ki si pri svojih tako pravičih, ki s svojo železno roko posega v usodo? Seveda si ne more dati nobenega odgovora. Toda občutek hvaležnosti, iskrene hvaležnosti ti v njem; kajti ta zagonetni mož mu je vse povrnil, kar je smatral za vedno izgubljeno — čast njegove sestre, da, njo samo in še več. Njegova nedolžnost je dokazana, strašna sumnja, to kajnovo znamenje večne sramote je zbrisano z njegovega čela.

»Ostanite to noč tukaj, gospod Miles,« nadaljuje mož s krinko čez nekaj časa, »ko vam bo gospa sestra vse povedala, vam bo eden mojih ljudi pokazal sobo, da se odpočijete. Tudi jutri dopoldne ostanite še tukaj ter se napotite šele po obedu na sodišče. Sprejeli vas bodo z vsem spoštovanjem, kar vam jamčim s svojo častno besedo!«

»In ujetnika,« šepne gospa Noldan prestrašena.

»Sta moja. Sodišče bo zvedelo, kje in kako sta končala! Tudi jaz odhajam sedaj in nikdar več me ne boste zopet videli, izvzemši slučaj, da zopet padete v roke kakemu lopovu. Vendar se to ne bo zgodilo, vsaj verjeti ne morem. Moj posel je končan. Vi, gospa Noldan, imate zopet svojo čast neomadeževano — in vaš brat tukaj je brez krivde — njegova nedolžnost je sijajno dokazana.«

Mož s krinko se dvigne ter odide proti vratom.

»Zdravstvujte, v bodoče naj vaju spremlja sreča!«

Tedaj pa je že Fredy Miles pri njem. »Gospod, jaz sem vendar nehvaležnež, če vas, plemeniti mož, pustim na tak način oditi!«

Poljubiti hoče roko možu s krinko, kar pa slednji s silo zabrani.

»Vrnili ste mi sestro, vrnili čast, oh, povejte mi svoje ime, nikdar vas ne pozabim,« blagoslavljal vas bom do svojega zadnjega dihaja!«

»Zdravstvujte!« reče mož s krinko ter odpre vrata, »moža, kateri vam je nudil svojo pomoč, ko je bila sila najhujša, se vse boji, njegovo ime se izgovarja s strahom, jaz sem Jak — londonski morilec deklet!«

Kazen.

Atlantski ocean je še zavil v gosto meglo, kajti komaj se je pričelo daniti. Toda kaj kmalu razžene meglo rdeče žareče jutranje sonce, ki se prikaže na horizontu ter obseva dolgo morskoo bal, ob kateri leži pristaniško mesto Liverpool.

Na morskem gladini je vse tiho in mirno. Le v brežejni daljavi je opaziti nekaj ribiškijad rnic kot majhne, bele lise, ki so že ponoči odplule na širno morje na ribji lov. Majestetično mirno se dvigajo in padajo valovi svetlovnega morja, saj ni skoro nobene sape, da bi razburkala neizmerno vodovje. Toda glej čudo, ali ni tamkajle naenkrat pričela kipei voda — kaj neki se dviga nad morskoo gladino? Temno-masivno ogrodje se

prikaže nad valovi, podobno orjaškemu truplu morskega kita. Toda ne, to je človeški motor, žarki jutranjega sonca se leskečejo na železnih stenah čudne ladje.

Podmornica, last moža s krinko, je prišla na morskoo površino. In že se odpre dobro zaprta zaklopnic na krovu, iz odprtine se prikaže možka, z brado poraščena glava, ki se pozorno ogleduje na vse strani. Kmalu pa zopet zgine, toda zaklopnic pusti odprto. Le nekaj minut je vse mirno. Potem pa je slišati odmev korakov in glasov — kletvice — tarnanje in jadikovanje se razlega po podmornici, prihajajoče vedno bližje h krovu. Na krovu je sedaj opaziti štiri možke, ki vlečejo s sabo Johna Noldana in grbastega knjigovodjo Howarda. Lopova sta zvezana s hrbti tako tesno skupaj, da jima je vsako kretanje onemogočeno. Okrog pasa pa imata pritrjeno veliko topovsko kroglo.

»Lopovi — psi!« kriči John Noldan, čegar obraz je grozno izpremenjen.

»Milost — usmiljenje, le ne umreti!« jadikuje knjigovodja, ki v smrtnem strahu klepeče z zobmi. »Vsa hočem vse storiti, povejte vendar milostivemu gospodu Jaku, gospodje moji. Če mi ukaže, hočem celo mesto njegaa moriti. Le za svoje življenje — za svoje borno življenje prosim!«

Možje se krohočeje njegovemu moledovanju.

»Tako, moj dragec,« nagovori Bill prijazno jadikujočega knjigovodjo, »čim se pogreznec v morskoo globine, izroči, prosim te, moje pozdrave ribam. Ah, na dnu morja je zelo prijetno, saj tam je na vsak korak kaj novega. Hahaha, nestvor človeški, ti si niti predstavljati ne moreš, s kakim veseljem te sprejmejo morskoo volkovi in druge živali na dnu morja!«

Bill se divje zasmee, njegovi tovariši pa medtem že zopet zginejo po železnih stopnjicah. Bill pa zgrabi sedaj drog za zastvo ter ga zatakne na v to določenem mestu na krovu. Z veliko spretnostjo priveže na drog črno zastavo z ležečo mrtvaško glavo v sredini. Tedaj pa se že prikaže na krovu strašni mož. Giblaj roke in že zgine tudi Bill s krova. Strašni maščevalec je sedaj sam z obema na smrt obsojenima lopovoma.

Howard se milo emeri in prosi za usmiljenje.

»Visoki, milostivi gospod,« kriči v smrtnem strahu, »ali nisem vse storil, kar ste zahtevali od mene? Pustite mi življenje, hočem vam udano služiti. Vse počem storiti za vas, moriti, — ropati, le pustite mi življenje!«

John Noldan se peni v svoji besnosti.

»Podli pes,« kriči divje, »oh, če bi bil prost, zadavil bi te s svojima rokama!«

»Gadja zalega, nič več ne boš sikal, tudi ne grizel,« odmeva grozen glas moža s krinko. »Smrt je čaka nate — na dnu morja najdeš svoj konec, podli zločinec!«

John Noldan strašno preklinja, dočim ostane mož s krinko docela miren. — Le enkrat mu pogled sanjavo uide k oddaljenim jadnicam.

»Predno odidem ter vaju doleti vajina usoda, morata vendarle še zvedeti, da sem jaz Jak, maščevalec, prekrizal vse vajine spletke. Howardovo priznanje bo služilo sodišču, da dožene pravega povzročitelja tatvine v banki. V skritem predalu v blagajni bo sodišče našlo del ukradenih papirjev.«

»Howard, podlež, lopov,« zatuli trgovec, »lopovski izdajalec!«

Vso jezo skuša zlitii na knjigovodjo, zaman. Ne more se ganiti.

»In nedolžnost vaše mlade soproge je tudi dokazana,« nadaljuje mož s krinko. »Pri svojem bratu, katerega sem jaz prive-del k njej, bo kaj kmalu pozabila na lopova, ki jo je tako onesrečil. Nekoč se ji zameji še sreča!«

Trgovec bruha strašne glasove iz sebe. »Kdo vam daje pravico usmrtiti me? Oh, če — — —.«

V grozni besnosti mu odpove glas.

»To pravico sem si prilastil jaz, Jak — maščevalec, sam, tisti Jak, ki ne pozna usmiljenja, in kateri bi bil radi vaše pek-lenske pretkanosti skoro postal morilec vaše angeljsko čiste žene.«

»Oh, ta beštija!« škriplje John Noldan, »ta osovražena kača je kriva vsega!«

»Zavržena, podla duša! Niti sedaj tik pred smrtjo se lopov ne kesa svojih grozodejstev; v tisočih mukah bi zaslužil smrt!«

Mož s krinko mirno motri zločinsko dvojico, ki ne more niti korak naprej niti nazaj.

»Skočita vendar v morje,« ju zasmehuje, »nagnita se na stran, potem se odtegneta zadnji muki, katero sem vama še namenil, ali sta tudi za to prestrašopezljiva?«

Da, bila sta strahopetna, nepremično stojita na mestu, s strahom gledata v valove, ki včasih pljuskujejo ob njihove noge.

Mož s krinko se obrne proti stopnjicam. Sedaj prevzame Johna Noldana strah pred smrtjo.

»Gospod,« zakriči, »milijon, če me iz-pustite!«

Grozno smejanje mu je odgovor.

»Usmiljenje,« tarna Howard, — »usmiljenje!«

Grozeče požuga strašni mož lopovoma s pestjo ter hitro odide po železnih stopnjicah. Zaklopnic se zapre za njim.

Toda topot se zagonetni mož ne poda v svojo kabino, marveč odpre majhno okence z močnim steklom v prostoru za krmilo, skozi katero more opazovati oba lopova. Še stojita na krovu kot prikovana. Smrtni strah jima odseva z obrazov, poleg nju plapola grozna zastava s simbolom smrti.

Mož s krinko stoji nepremično.

»Bill, moje ukaze oddajaj v prostor,« kjer so stroji, natančno tako, kot jih dobiš od mene, ali slišiš?«

»Kot ukazujete, milostivi gospod.«

»Prične naj delovati stroj, s pomočjo katerega se podmornica potopi lik pod gladino — zračno celico a — napolniti!«

Železna ladja se močno stresne. Mož s krinko opazuje, kako se Terror počasi potaplja. Voda sega obsojenima, ki sedaj kot obnorela kličeta na pomoč, do kolen.

»Stoj!« se glasi povečje. Podmornica stoji nepremično. Nekaj časa ima strašni mož užitek na smrtnem strahu obeh lopovov.

»Zračno celico b — napolniti — naprej!« Zopet prične delovati stroj.

»Stoj!«

Topovska krogla, ki jo imata lopova privezana okrog pasu, se skrjuje pod vodo. Valovi segajo lopovoma sedaj do prsi.

»Zračno celico c — napolniti!«

In zopet se potaplja Terror.

»Pomoč — pomoč!« tuli John Noldan, čegar glas je dobro razumeti v ladji. Grbastemu Howardu sega voda do vratu. Tudi on kriči kot obseden, njegov glas je precej hripav. Oči mu stoji iz duplin, včasih oplazijo valovi njegov obraz.

»Stoj!« odmeva grozno povekje.

Nepremično stoji strašni mož ter napravlja vtis, kot da se ne more ločiti od groznega prizora, ki se nudi njegovim očem.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg št. 8
sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše. Vežane vloge obrestuje po dogovoru. — Proti dobremu poroštvu daje osebne, trgovske in obrtne, zlasti pa kredite na kratek rok.

Žarnice
"Tungsram"
so najboljše!

Pozor, krojač, šivilja, nešivilja
Kaj ti koristi kroj brez nouka? Z natančnim poukom preizkušene za vsakem modelu ga dobiš na željo ekspresno po pošti v KROJNI SOLI, koncesionirani od ministrstva za trgovino in obrt. Ljubljana, Židovska ul. 5. Vsek mesec tečaj za krojače, šivilje in nešivilje.

Oglašajte v Novi Pravdi!

Priporočamo tvrdko **Josip Petelinc**
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev, brisalk, klota, belega in rujavlega platna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potreščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikricevanje in za obrezovanje trt.
NA VELIKO IN MALO.

Iz valov štrlija še glavi obeh nestvorov. — Obraza imata strašno spačena. Lopova kričita, preklinjata, tulita — zaman!
In vendar niti najmanj ne poskušata, da bi s hitrim sklepom napravila konec svojim mukam. Videti je, kako krčevito se trudita, vzdržati se v ravnotežju.
Ali vendarle še upata na usmiljenje? Četrtr ure je pač že poteklo. Večnost za lopova!
Tedaj se obrne strašni mož ter zapre okence.
»Petdeset metrov globoko,« reče ledeno mrzlo.
Smrtno tuljenje odmeva od zgoraj, kateremu sledi ggranje in javkanje, potem pa udari nekaj težkega ob jekleno steno. Bil je to udarec topovske krogle, ki je sedaj zdrknula ob Terrorju ter potegnula lopova v neizmerno globino.
Nekako krog poldneva stopi Bill v malo hišico ob nabrežju, v kateri se nahaja gospa Kati in njen brat.
Ne da počaka na nagovor brata, prične Bill spoštljivo govoriti:
»Vse je v redu gospod Miles; ravnokar sem zvedel, da je oblast že komisijsko odprla blagajno in našla ukradene papirje. Vse je uverjeno, da sta John Noldan in njegov lopovski knjigovodja pobegnula. Pri tem misljenju naj tudi ostanete!«
(Dalje prih.)

Odgovorni urednik: Franjo Rupnik. Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravdi«.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic
Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica. Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Najboljši šivalni stroji
so edino **Josip Petelinc** znamke "Gritzner" in "Adler"

Večletno jamstvo. Delavnica za popravilo strojev.
Pouk v vezenju brezplačen.
Ljubljana blizu Prešernovega spomenika za vodo.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Delniška glavica **Din 50,000.000**
Rezervni zaklad ca.: **Din 10,000.000**
Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta
Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst
Brzobjavni naslov: **BANKA LJUBLJANA**
Telefon št. 26, 413, 502, 503 in 504.
Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.